

Rapport: Låt de tio studieförbunden delta i etableringen

Innehåll

Nästa steg i den nationella etableringspolitiken	4
Förbättra möjligheterna att fortsätta folkbildningsinsatsen.....	5
<i>För att påskynda etableringen av nyanlända vill de tio studieförbunden.....</i>	5
<i>Studieförbunden föreslår</i>	5
Fler och fler går från att vara asylsökande till att vara nyanlända.....	6
Studieförbundsverksamhet med asylsökande i 272 kommuner.....	7
<i>Framgångsfaktorer</i>	7
<i>Kraftigt sänkta resurser för studieförbundens asylverksamhet 2017.....</i>	8
Studieförbundens mötesplatser möjliggör etableringen	9
<i>Använd folkbildningens infrastruktur och metod</i>	9
<i>För kvinnor och mäns lika möjligheter att delta</i>	9
<i>Exempel på verksamhet som påskyndar etableringen av asylsökande och nyanlända</i>	11
<i>Kostnadseffektiv insats</i>	12
En naturlig samverkan	12
<i>Förslag på finansieringsmodeller.....</i>	13
Referenser	14

Låt de tio studieförbunden delta i etableringen

Studieförbunden

Studieförbundens material 2017:3

Utredare: Kerstin Mikaelsson

Fotografier: Nadja Hallström

Grafisk form: Petter Evertsén

www.studieforbunden.se

Nästa steg i den nationella etableringspolitiken

Det är dags att ta nästa steg i den nationella etableringspolitiken för att kunna möta dagens och framtidens utmaningar.

Förord. De tio studieförbunden har de senaste åren genomfört en omfattande verksamhet med asylsökande. Genom studiecirkelar i bland annat svenska och samhällsorientering har dessa personer inkluderats i folkbildningsarbetet. Otaliga berättelser vittnar om att det har varit en omvälvande och viktig process för såväl deltagare som studiecirkeldare. Det vida kunskaps- och kontaktutbyte som är frukten av arbetet med målgruppen bör tas tillvara också under den fortsatta etableringsprocessen i och med att personer får uppehållstillstånd. De tio studieförbunden kan göra mer.

Etableringen av nyanlända är en uppgift som i dag sköts av offentliga myndigheter med Arbetsförmedlingen och kommunerna i centrum. Vi menar att den kan förbättras väsentligt om studie-

förbunden får en tydlig roll som partner. Det är inte rimligt att det välfungerande och omfattande nätverk som de tio studieförbunden byggt upp med människor som är nya i Sverige ska upphöra i och med att de får uppehållstillstånd, så som fallet är nu.

Studiecirkelar och andra folkbildningsinsatser är ett oundgängligt komplement inför och vid sidan av offentliga etableringsinsatser som Svenska för invandrare (sfi) och samhällsorientering. Det är angeläget att utveckla studieförbundens folkbildningsverksamhet med asylsökande till att också omfatta nyanlända i målgruppen för att påskynda etableringen: nätverksbyggande underlättar insteg på arbetsmarknaden och öppnar för deltagande i det demokratiska samhället.

Förbättra möjligheterna att fortsätta folkbildningsinsatsen

Sammanfattning. De tio studieförbunden bildar tillsammans en stark och omfattande infrastruktur som bidrar till att framgångsrik verksamhet kan komma människor till del över hela landet.

Deras styrka för att påbörja och påskynda nyanländas etableringsprocess kan sammanfattas i tre punkter:

- etablerad och gedigen kontakt med målgruppen
- nära samarbete med föreningssverige
- ett omfattande nätverk av kompetenta cirkelledare.

Som dagens regler ser ut gör de tio studieförbunden en omfattande samhällsinsats med personer så länge som de är asylsökande. När de beviljas uppehållstillstånd och får en kommunplacering kopplas studieförbunden bort.

I dag har studieförbunden sämre möjligheter att fortsätta folkbildningsinsatsen eftersom personer som har fått uppehållstillstånd inte ingår i den av Förordning (2015:521) fastslagna målgruppen för verksamheten. Personer som har fått uppehållstillstånd kan delta i ordinarie folkbildningsverksamhet, men det är angeläget att i större omfattning kunna skapa verksamhet som möter de särskilda behov som finns hos just denna målgrupp.

För att påskynda etableringen av nyanlända vill de tio studieförbunden

■ Uppmuntra till lärande och fortsatta studier genom särskilda studiecirklar i svenska både i väntan på och parallellt med sfi, som ett komplement för att få öva och använda språket.

■ Stärka kontaktytorna till det svenska samhället och stärka nätverken in i arbetslivet genom studieförbundens kontakter med offentlig, privat och ideell sektor på lokalnivå.

■ Stärka deltagarnas självkänsla och öka förståelsen för det svenska samhället.

■ Möjliggöra möten mellan etablerade och nya svenskar.

■ Bedriva uppsökande verksamhet så att kvinnor, lågutbildade och andra personer som i dag står längre från arbetsmarknaden ska delta i studiecirklar i svenska och samhällsorientering.

■ Genomföra konkret jämställdhetsarbete för att möta utmaningen med lägre deltagande bland nyanlända kvinnor och föräldralediga.

Studieförbunden föreslår

■ Gör de tio studieförbunden till Arbetsförmedlingens partner i etableringen nationellt, regionalt och lokalt.

■ Stärk folkbildningsarbetet med 500 miljoner kronor per år via Folkbildningsrådet. Då kan studieförbunden stödja 100 000 personer per år i etableringen.

■ Vidga målgruppen i Förordning (2015:521) om folkbildning med asylsökande så att det omfattar utrikesfödda eller deltagare i etableringen.

Fler och fler går från att vara asylsökande till att vara nyanlända

Bakgrund. Under år 2015 sökte 162 877 personer asyl i Sverige. År 2016 gick antalet ner till 28 939 personer och Migrationsverket anger i sin prognos för 2017 att antalet som söker asyl kommer att vara mellan 25 000–45 000 personer. Den genomsnittliga väntetiden för handläggning av asylärenden som inkom 2015 och 2016 beräknas vara 12 månader.¹

I dag ingår 110 700 personer i Migrationsverkets mottagningssystem.² Av dem bor ungefär 30 procent i eget boende (EBO), 35 procent i anläggningsboenden (ABO) och 12 procent i tillfälliga anläggningsboenden (ABT). Migrationsverket planerar att göra sig av med samtliga tillfälliga boendeplatser. Det leder till stora omflyttningar av människor.

När en person är asylsökande, eller har fått uppehållstillstånd men bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboende i väntan på kommunplacering, har hen ingen rätt att delta i svenska för invandrare (sfi) men kan sedan sommaren 2015 delta i de tio studieförbundens verksamhet Svenska från dag ett och Vardagssvenska. Till detta läggs nu en tredje stödform för samma målgrupp, länsstyrelsernas uppdrag att samordna tidiga insatser (TIA). Ansökningsprocessen till TIA har dröjt och startade i mars 2017. Insatserna inom TIA har som mål att underlätta språkinläring, kunskap om samhälle och arbetsliv, vara hälsofrämjande och också omfatta insatser för kompetenskartläggning.

Fler och fler går från att vara asylsökande till att vara nyanlända och därmed ingå i etableringsfasen. I och med att Migrationsverket arbetar aktivt för att avgöra ett stort antal asylärenden så kommer också kommunernas mottagande att kulmi-

nera, totalt beräknas 84 000 personer tas emot av kommuner, under året. Väntetiden mellan uppehållstillstånd och utflyttningarna till en kommun har fördubblats till 6 månader under 2017 och förväntas inte förkortas förrän i slutet av 2018.

I och med att en person får uppehållstillstånd och blir kommunplacerad övergår ansvaret till Arbetsförmedlingen som ska upprätta en 2-årig individuell etableringsplan. Antalet deltagare i etableringsuppdraget ökar kraftigt. Migrationsverkets prognos över personer mottagna i en kommun och som därmed ska påbörja en etableringsplan är totalt 79 900 personer år 2017, 51 700 personer år 2018, 48 900 personer år 2019 och 46 600 personer år 2020.

Dagens modell för etablering bygger på att varje deltagare som ingår i etableringsuppdraget får en individanpassad tvåårig plan. Den ska tas fram av Arbetsförmedlingen utifrån individens behov och utgörs av insatser så som sfi, arbetsförberedande åtgärder, till exempel praktik, validering av utbildnings- och yrkeserfarenheter och samhällsorientering. Etableringsinsatserna ska stödja språkutvecklingen i svenska och underlätta för individen att komma i arbete och klara sin egen försörjning.

Väntetiden för att påbörja en etableringsplan och få tillgång till sfi är ofta lång. Så många som 42 procent av alla nyanlända med etableringsplan har efter sex månader fortfarande inte påbörjat sfi.³ Deltagandet i samhällsorienteringen är lågt, endast en tredjedel av alla deltar.⁴ Bristen på sfi-lärare förutspås också öka framöver. Av lärarna i svenska för invandrare har knappt 39 procent en lärarlegitimation med behörighet för skolformen, enligt Skolverket.⁵

Studieförbundsverksamhet med asylsökande i 272 kommuner

Folkbildning med asylsökande. Sedan starten av folkbildning med asylsökande har verksamheten vuxit enormt mycket. På kort tid har verksamhet byggts upp över hela Sverige. Under 2016 hade de tio studieförbunden verksamhet med 61 891 personer inom satsningen Svenska från dag ett. Flertalet personer deltog hos flera olika studieförbund eller i flera olika studiecirklar så den totala mängden deltagare är betydligt större.

I snitt bestod varje studiecirkel av 35,5 timmars verksamhet. Inom den nya verksamhetsformen för svenskundervisning som heter Vardagssvenska deltog 19 848 personer från starten den 15 augusti 2016 till sista december. Vardagssvenska är en något mer strukturerad form av svenskundervisning med särskild studieplan och minst 40 timmar verksamhet per studiecirkel. Folkbildningen med asylsökande har sedan starten 2015 snabbt ökat i intensitet och omfattning i hela landet. År 2016 bedrev studieförbunden verksamhet i hela 272 kommuner.⁶

Framgångsfaktorer

■ *Väletablerade organisationer.* Studieförbunden har fungerande organisationer med struktur, resurser, kompetens och erfarenhet. Studieförbunden finns redan i landets samtliga kommuner.

■ *Idéburna organisationer.* De tio studieförbunden bärs av starka idéer och människors engagemang. Det har gjort att de har kunnat kanalisera det starka folkliga engagemanget för att möta och stödja de nyanlända som kommit till Sverige.

■ *Nav i civilsamhällets nätverk av organisationer, föreningar och folkrörelser.* De tio studieförbunden har tillsammans ett finförgrenat,

välutvecklat och starkt nätverk genom 367 medlemsorganisationer och genomför en omfattande verksamhet tillsammans med dessa organisationer och andra samarbetspartners. I denna infrastruktur för bildning, demokrati och lärande har studieförbunden en central roll.

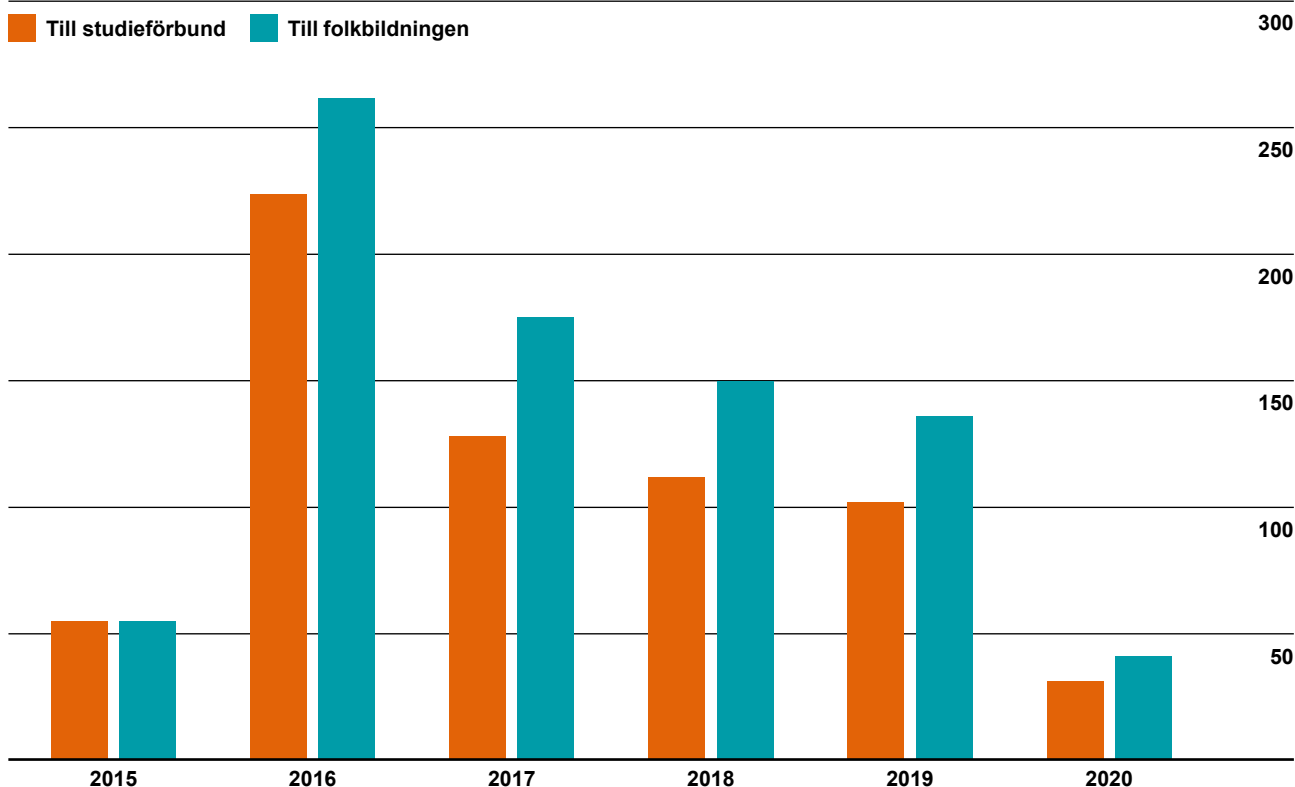
■ *Flexibla föreningar.* Med sin goda gräsrotsförankring kan studieförbunden reagera snabbt och flexibelt för att möta samhällsutmaningar, det till skillnad från regelstyrda offentliga myndigheter.

■ *Mix av professionella och ideella krafter.* Organisationerna bärs av erfarna organisatörer och cirkelledare som kan arbeta tillsammans med de många engagerade ideella krafter som strömmar till.

■ *Pengar från staten.* De omfattande statliga resurstillskotten har givetvis varit avgörande för framgången. Under 2016 fick de tio studieförbunden tillsammans 224 miljoner kronor i extra anslag. Det möjliggjorde de omfattande insatserna med asylsökande.

■ *Studiecirkelledare.* Studieförbunden utbildar och säkrar kvaliteten bland studiecirkelledarna. Tillgången på studiecirkelledare blir en allt viktigare resurs nu när samhällsbehoven ökar.

Kraftigt sänkta resurser för studieförbundens asylverksamhet 2017

Ekonomiska förutsättningar. De tio studieförbunden får tillsammans 128 miljoner kronor för 2017 års folkbildningsverksamhet med asylsökande. Det innebär en omfattande neddragning jämfört med de 224 miljoner kronor som studieförbunden fick för 2016.

Med nära 100 miljoner i neddragningar 2017 (anslagen sänks med 43 procent) måste studieförbunden genomföra kraftiga nedskärningar i arbetet med folkbildning med asylsökande, trots omvitnat goda resultat.

I december 2016 fattade riksdagen och regeringen beslut om statsbudgeten för 2017, därefter beslutade Folkbildningsrådet om fördelningen av dessa medel. Av de gemensamma resurserna för folkbildningen om 175 miljoner kronor för 2017 fördelas pengar till studieförbunden, folkhögskolorna, SISU samt ett mindre belopp till Folkbildningsrådet. Av de 175 miljoner kronor som staten avsätter för asylverksamheten 2017 går 127,5 miljoner kronor till de tio studieförbunden vilket motsvarar knappt 75 procent av totalbeloppet.

I statsbudgeten för 2017 finns totalbeloppet för folkbildningen angivet även för åren 2018–2020 men någon fördelning mellan de olika verksam-

heterna är ännu inte gjord. Som en prognos har vi antagit att fördelningen för dessa år ser likadan ut som för 2017, det vill säga att studieförbunden får knappt 75 procent av summan.

Regeringen och riksdagen fattade vid ett flertal tillfällen under 2015 och 2016 beslut om att tillföra medel till folkbildning med asylsökande. Vissa anslag sköts dessutom mellan 2015 och 2016 av Folkbildningsrådet, eftersom beslutet kom så sent på året. Beloppen för 2015 och 2016 i tabellen ovan är de sammanlagda beloppen som faktiskt gick till de tio studieförbunden från Folkbildningsrådet under respektive år.

Fördelningen av regeringens anslag sker via Folkbildningsrådet och beräknas olika för verksamhetsformerna Svenska från dag ett och Vardagssvenska. Fördelningen görs också både utifrån antalet deltagare och antalet studietimmar. Förra året beräknades anslaget nå totalt 168 000 unika deltagare vilket förenklat betyder att anslaget i genomsnitt blev 1300 kronor per unik deltagare.

I år är den preliminära fördelningen 3000 kronor per deltagare i Vardagssvenska. För Svenska från dag ett gäller 500 kronor per unik deltagare och 250 kronor per studiecirkeltimme, vilket betyder att anslaget i genomsnitt blir 1677 kronor per unik deltagare.

Studieförbundens mötesplatser möjliggör etableringen

Möjligheter. De tio studieförbunden har byggt upp nära relationer med personer som sökt asyl i och med verksamheten Svenska från dag ett och Vardagssvenska. Den kontakten bör tas tillvara genom att studieförbunden får fortsätta att följa dessa personers språkträning, underlätta kontakter med etablerade svenskar och föreningslivet och på så sätt ta en större roll i kommande etableringsinsatser.

Det behövs omfattande insatser för att nyanlända ska påskynda sin etablering och där kan studiecirklar och folkbildningens mötesplatser ha omfattande betydelse. De tio studieförbunden erbjuder med sin lokala förankring och verksamhet i alla landets kommuner unika och starka nätverk där såväl ideella, privata och offentliga aktörer ingår. På sikt kan deltagare ingå i den ordinarie folkbildningsverksamheten som pågår året om i alla landets kommuner.

Använd folkbildningens infrastruktur och metod

Studieförbunden som komplement. Det är angeläget att utveckla studieförbundens folkbildningsverksamhet med asylsökande till att också omfatta nyanlända i målgruppen för att påskynda etableringen och ta tillvara de personliga kontakter som skapats med målgruppen runtom i landet. Studiecirklar och andra folkbildningsinsatser kan bli ett bra komplement inför och vid sidan av offentliga etableringsinsatser som sfi och samhällsorientering. Folkbildningen ska inte ersätta insatserna av de offentliga aktörerna utan fullständiga dem.

Genom att delta i folkbildningsverksamheter kommer deltagarna att möta svensktalande och på det viset träna språket och lära sig mer om sam-

hället, samtidigt som de får nya kontaktytor. Det är sådant som ofta saknas i de offentliga insatserna som omfattas av etableringsuppdraget i dag.

För att de tio studieförbunden ska kunna bli en stark partner i etableringen behövs flera saker. Vi föreslår att politiskt mandat och ekonomiska medel ska tilldelas studieförbunden på nationell nivå. Detta är nödvändigt för att de ska kunna fortsätta med liknade verksamhet som Svenska från dag ett och Vardagssvenska även för personer med uppehållstillstånd.

Studiecirklar kan erbjudas i väntan på och som komplement till sfi. De tio studieförbunden kan på så sätt se till att deltagare får många tillfällen att öva, prata och använda sina färdigheter. Det påskyndar språkutvecklingen och bidrar till att deltagare utvecklar sitt kontaktnät, både med nya och etablerade svenskar.

I och med folkbildningen med asylsökande har studieförbunden visat på en imponerande bredd i verksamhetsformer som omfattar allt ifrån språkutbildning i mer traditionella former till naturvandringar, matlagning eller att sjunga tillsammans i grupp. Det finns många vägar till lärande som passar människor olika bra. Gemensamt är dock att människor behöver kontakt med andra medmänniskor och inte bara med myndigheter.

För kvinnor och män lika möjligheter att delta

Fokus på att öka jämställdheten. De tio studieförbunden arbetar aktivt för att verksamheten ska vara jämställd och jämlik oavsett vem som deltar. 2016 var 30 procent av de som deltog i Svenska

från dag ett kvinnor. 34 procent var kvinnor i verksamhetsformen Vardagssvenska.⁷ I Migrationsverkets mottagningssystem var andelen kvinnor totalt 31,5 procent i slutet av 2016. En uppskattning är att andelen kvinnor över 13 år var 28–30 procent i hela målgruppen för folkbildningens asylverksamhet. Det betyder att andelen kvinnor som deltog i verksamheten var något större än den totala målgruppen.

Målgruppen kvinnor deltar ändå i mindre utsträckning och nyanlända kvinnor tenderar att stå längre från arbetsmarknaden, ta större ansvar för hemmet och ingår inte i offentliga etableringsinsatser i lika stor utsträckning som männen. I och med det krävs det extra insatser för att nå dessa kvinnor både vad det gäller språkinsatser samt möjligheten att delta i mötesplatser för nya och etablerade svenskar. De tio studieförbunden arbetar aktivt för att sänka trösklarna för kvinnorna att delta i folkbildningsverksamhet och därmed på samma sätt som männen kunna få verktyg att påskynda sin etablering till samhället och arbetslivet.

De tio studieförbunden genomför på många olika sätt insatser som särskilt riktar sig till kvin-

nor och föräldralediga. Det handlar exempelvis om att anordna separatistiska grupper för endast kvinnor och bedriva uppsökande verksamhet.

För att öka kvinnors deltagande utformas verksamheten utifrån individens förutsättningar. Det gäller till exempel vilken tid studiecirkelns äger rum på, att det erbjuds aktiviteter även för barn i anslutning till verksamheten, att det erbjuds barnpassning eller att ämnena för träffarna styrs av deltagarna själva. Exempelvis kan studiecirkelns i matlagning, slöjd eller föräldrafrågor vara en bra ingång till fortsatt deltagande i folkbildningen.

De tio studieförbunden arbetar med validering av generella kompetenser med särskild inriktning på asylsökande på flera platser i landet, bland annat i Örebro och Uppsala. Den verksamheten riktar sig inte enbart till kvinnor men den kan uppvisa exempel på kvinnliga ledare som tidigare varit deltagare. De fungerar som starka förebilder vilket på kort och lång sikt ökar kvinnors deltagande.

För att kvinnor och män ska ha samma möjligheter att delta i folkbildningsverksamhet och etablera sig på arbetsmarknaden krävs det inte bara att kvinnor uppmuntras att delta utanför hemmet. Det

krävs också insatser för att stärka män i föräldra-
rollen och på sikt förändra könsstereotypa normer
för vad män och kvinnor kan och vill göra i vårt
samhälle.

Exempel på verksamhet som påskyndar etableringen av asylsökande och nyanlända

■ Bilda i Linköping har under längre tid drivit
verksamheten "Gårdshuset mamma-barnsvenska",
i dagsläget har de fyra olika grupper som riktar sig
till nyanlända kvinnor som är anmälda till sfi men
som ej avslutat sina studier. Grupperna träffas två
gångar i veckan. Mammorna får träna på att skriva,
läsa och prata svenska och lära sig om Sverige och
om hur livet är här. Verksamheten drivs genom
ett Offentligt idéburet partnerskap (IOP) mellan
bildningsnämnden och Studieförbundet Bilda. Mer
info: www.gardshuset.se/mamma-barnsvenska

■ Studieförbundet arrangerar studiecirklar
utifrån studieplanen "Älskade barn" över hela lan-
det. Målgruppen är särskilt föräldralediga mam-
mor och pappor. Många somaliska föreningar
runt om i landet har visat intresse för föräldraut-
bildningarna. Det har lett till att Älskade barn nu
översatts till somaliska. Mer info: [http://www.stu-
dieframjandet.se/Cirkeln/Inspiration--kunskap/
Tidigare-Gigs/Alskade-barn--Foraldracirklar/](http://www.studieforamjandet.se/Cirkeln/Inspiration--kunskap/Tidigare-Gigs/Alskade-barn--Foraldracirklar/)

■ I Malmö och Stockholm har Folkuniversitetet
en kurs i Vardagssvenska som riktar sig till enbart
kvinnor och med beredskap för att det också kan
följa med barn. Mer info: [http://www.folkuni-
versitetet.se/Kurser--Utbildningar/Sprakkurser/
Svenska_Swedish/svenska-for-asylsokande/
Malmo/everyday-swedish-for-asylum-seeking-
women/?sr=true](http://www.folkuni-
versitetet.se/Kurser--Utbildningar/Sprakkurser/
Svenska_Swedish/svenska-for-asylsokande/
Malmo/everyday-swedish-for-asylum-seeking-
women/?sr=true)

■ Folkuniversitetet Malmö ska till sommaren
utforma verksamhet inom Svenska från dag ett uti-
från ett koncept för föräldraskola (som de tidigare
anordnat som en IOP i samarbete med Malmö
Stad, YKV Tillsammans kan vi). Mer info: [http://
www.folkuniversitetet.se/Har-finns-vi/Malmo/
Tillsammans-kan-vi---foraldrar-barn-och-skola/](http://
www.folkuniversitetet.se/Har-finns-vi/Malmo/
Tillsammans-kan-vi---foraldrar-barn-och-skola/)

■ Flera studieförbund i Halland (samordnare
för studieförbunden är Folkuniversitet Malmö) har
tillsammans med region Hallands lokala nämnder
i Halmstad och Hylte en satsning för nyanlända
barnfamiljer tillsammans med Kultur i Halland,
civilsamhället och de berörda kommunerna. En
ryggsäck med böcker och spel har tagits fram för
att fungera som inspiration och introduktion till
svenska språket. Genom så kallade "språkstartare"

träffas barnfamiljer och använder materialet i väs-
kan tillsammans på ett lekfullt sätt. Det är inte bara
språkutvecklande utan kan också ge nya vänner.

■ ABF Halmstads "Det goda livet", började
som ett ESF-projekt och drivs nu som egen ideell
förening/socialt företag – de driver café, catering
och skönhetssalong, har verksamhet för unga tje-
jer och uppdragsutbildning för långtidsarbetslösa
kvinnor med hälsoproblem m.m. Studiecirklar och
annan undervisning fortsätter genom ABF.

■ ABF Fyrbodals – "Starka kvinnor", syftar
till att öka kunskaper i svenska, praktiskt arbete
såsom sömnad och möjlighet att utbilda sig till
Doula. Samarbete med bland annat Arbetsför-
medlingen, Göteborgs universitet och mödra-
vårdscentral.

■ ABF (bland annat i Huddinge i Vårby Gård
och Malmö men även på fler orter) driver "Yalla-
trappan" i samarbete med bland annat Coom-
panion. Det är ett projekt som drivs med medel
från Tillväxtverket för att öka nyanlända kvinnors
möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden.

■ ABF Gästrikebygden driver "Från ord till
bord" som ska öka deltagarnas kunskaper i svenska
och matlagning. Verksamheten riktar sig till nyan-
lända kvinnor som vill jobba i storkök eller restau-
rang. Sker med finansiering av Tillväxtverket.

■ Vuxenskolan Örebro län samarbetar med
LRF för att öka asylsökande och nyanländas
kunskap om svenska språket och även skapa
jobbmatchningar i de gröna näringarna i Örebro
län. Tillsammans med språkstudier så erbjuds
deltagare kompletteringsutbildningar, så som
exempelvis trädfällning, för att uppfylla arbetsgi-
varnas efterfrågade kompetenser. Verksamheten
har pågått sedan augusti 2016 och hittills har sju
deltagare fått heltidsarbete. Finansieras till viss
del av Tillväxtverket.

■ Ibn Rushd Stockholm har genom ett samar-
bete med Svenska kyrkan och Stockholms moské
studiecirklar i svenska och samhällsorientering.
Genom samverkan med lokala arbetsgivare i ett
företagsnätverk får deltagare möjlighet att göra
praktik och isteg på arbetsmarknaden.

■ Sensus Bengtsfors har en mammagrupp för
föräldralediga med särskilt fokus på nyanlända.

■ Medborgarskolan Göteborg har studiecirk-
lar i svenska och nära samarbete med olika typer
av företag och potentiella arbetsgivare. Syftet är
att genom folkbildning underlätta för deltagare
att tillgodogöra sig företagets egna yrkesutbild-
ningar.

En naturlig samverkan

Studieförbunden som stöd och kompetent partner.

Det finns flera myndigheter som har ansvar för olika delar inom tidiga insatser för asylsökande och inom etableringsuppdraget. Det är viktigt att samordningen mellan aktörer fungerar för att undvika dubbelarbete och underlätta för samarbete och relevanta insatser för individen. Arbetsförmedlingen ansvarar för en samverkansdelegation som behandlar frågor av nationell och strategisk karaktär som rör mottagande och etablering av nyanlända invandrare. Delegationen leds av Arbetsförmedlingen och de andra medverkande offentliga myndigheterna företräds av Migrationsverket, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting och Försäkringskassan.

För att de offentliga myndigheterna ska kunna klara av uppgiften att genomföra tillräckligt bra etableringsinsatser behöver de stöd och kompetens från de tio studieförbunden, deras medlemmar och samarbetsorganisationer.

Staten behöver tydligt anvisa för de ansvariga myndigheterna att studieförbunden ska medverka som en självklar part i samverkansgrupper och strategiska diskussioner om etablering – på nationell och lokal nivå. Exempelvis bör studieförbunden finnas representerade i Arbetsförmedlingens samverkansgrupp.

Så kan de tio studieförbunden få en tydligare roll i etableringsuppdraget och folkbildning för etablering kan komma till sin rätt.

Kostnadseffektiv insats

Finansiering. Om studieförbunden ska kunna bedriva en omfattande verksamhet inom etableringen krävs det givetvis resurser. Den folkbild-

ning med asylsökande inom studieförbunden som under 2016 ägde rum i 272 kommuner tillfördes sammanlagt 224 miljoner kronor i statliga medel. Det är en betydande summa, men signifikant lägre än de ekonomiska tillskotten till exempelvis Migrationsverket, Arbetsförmedlingen eller kommunerna vardera.

Etableringen är inte en samhällsutmaning som är löst inom ett eller två budgetår. Vårt förslag är därför att studieförbunden under 2017 och flera år framöver ska genomföra en årlig verksamhet som omfattar 100 000 personer som antingen är asylsökande eller som fått uppehållstillstånd i Sverige.

För att varje deltagare ska kunna erbjudas en så omfattande verksamhet att det gör en tydlig skillnad föreslår vi en resurs om 5 000 kronor per deltagare. Beloppet är lågt i relation till att Skolverket⁸ under 2015 redovisar en genomsnittlig kostnad per inskriven sfi-elev på 37 500 kronor (eller att den statliga schablonersättningen inom etableringen 2016 höjts till 125 000 kronor per person). Dessa mer kostsamma offentliga insatser behövs även framöver, men de behöver kompletteras med folkbildningsverksamhet.

En insats av den föreslagna omfattningen från studieförbunden skulle alltså kosta 500 miljoner kronor per år.

Förslag på finansieringsmodeller

1. Den väg vi allra helst vill se är att staten ökar de generella folkbildningsanslagen till studieförbunden. Det skulle ge studieförbunden möjlighet att bygga ut sin verksamhet på ett hållbart sätt och ge goda möjligheter att forma den efter lokala förutsättningar, utifrån deltagarnas viljor och be-

hov. För att nivåökningen ska leda till verksamhet inom etableringen kan Folkbildningsrådet koppla delar av statsbidragen i relation till andelen utrikesfödda deltagare. En sådan fördelning sker redan för andra grupper.

2. Ett alternativ till ökade generella anslag är att utvidga den verksamhet som studieförbunden genomför med asylsökande till att även omfatta personer som finns i etableringen och är nyanlända i Sverige.

En enkel väg att möjliggöra för studieförbunden att arbeta med etableringen och med nyanlända är att utvidga målgruppen för de insatser som sker i dag genom Förordning (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. Den förordningen anger att verksamheten ska omfatta asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd men bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboende. För att kunna inbegripa etableringen och tiden där- efter behöver målgruppen för insatsen i förord-

ningen vidgas till att även omfatta personer som fått uppehållstillstånd, är utrikes födda eller annan lämplig avgränsning. Vi ser fördelar om denna verksamhet inte strikt måste följa deltagandet i en etableringsplan och därmed avslutas efter två år, utan för kontinuitetens skull kan omfatta en längre tidsperiod. Det är belagt att det i många fall tar väsentligt mer än två år för personer som kommer till Sverige att etablera sig fullt ut.

En sådan förändring skulle möjliggöra att studiecirklar för asylsökande eller nyanlända inom etableringsuppdraget kan vara öppna för alla och inte bara för dem med LMA-nummer. En breddning av uppdraget och målgruppen skulle underlätta för asylsökande att delta i ordinarie folkbildningsverksamhet. De tio studieförbunden kan då också arbeta med uppsökande verksamhet för att aktivt sänka trösklar och nå fler – både de som ingått i etableringen och de som inte gjort det. Det kan på sikt förbättra resultaten av de samlade etableringsinsatserna.

Referenser

1. Prognos nummer 1 Migrationsverket (2017)
2. Personer boende i Migrationsverkets mottagningssystem den 2017-03-01
3. MUCF Fokus 16 – etablering av unga nyanlända (2016) s. 71
4. Enligt Budgetpropositionen 2017 UO 13 s.26
5. Skolverket: *Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2015/16*, s. 27
6. De tio studieförbundens inrapportering till SCB (mars 2017)
7. Statistik från SCB (2017)
8. <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/snabbfakta-1.120821>

